

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Al-
cover, Plassa del Palau, 2.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuaderna-
cions d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria Er-
nest Frau, Brossa.—Llibreria
d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oïreu

Tupada

N'haurém de donar una an es paperots *El Ideal*, s'*Obrer Balear*, es *Puput* i a altres marxandos per l'estil que no saben més que tirar doys i arrieses i fer barbaridats, i tot per donar gust a son amo, qu'es En Barrufet en persona qu'ara'ls-e du bruixats ab això de s'*anticlericalisme*, per el qual se treuen es fret de peus; i lo farest será sa paga que de tot axò'ls espera, l'infern, si no's converteixen d'hora. Hala, idò, parau, anticlerical-etxos.

I

Es patriotisme des socialistes

Es socialistes de France, Bèlgica, Italia, Espanya i Portugal tenen es seu Centre directori a París; i se dona's cas qu'aqueix Centre de París mou i organisa vagues generals a Italia i dins Espanya contra s'acció militar d'aqueixes nacions a Tripoli i an el Marroc respectivament, pero se guarda prou de moure'n cap dins França contra s'acció militar de França an es meteix Marroc. De manera que per aqueys caporals des socialistes de France, Espanya, Italia, Belgica i Portugal, qu'están a París, que son francesos, es molt mal que Espanya se vulga estendre p'es nort d'Àfrica i Italia dsvers Tripoli; ara que France se vulga fer seu tot el Marroc i hi sostenga un gros exèrcit d'ocupació, axò no es dolent, axò per aquells caporals socialistes de París que's d'assi les tenen per caps, es sa cosa más natural i sa cosa más justa del mon. I es socialistes d'Espanya i d'Italia son tan.... toixarruts i tan... patriotes qu'ajuden an ets inimics de sa seua Patria; per alsar França capliquen i venen sa seua Patria. Se comprèn que's socialistes francesos pròcurin dur s'aygo an es seu molí; pero qu'ets espanyols i ets italians hajen de llevar s'aygo des seu molí respectiv per durla an es des francesos, sols se comprèn de dues maneres: o que son més torpes qu'una patata o que son mes dolents que lo que tiren.

II

In aplec a Marsella contra Espanya.

Sembla que tracten de feru'hi un aplec de «sindicalistes» o socialistes francesos, essent alguns d'ells anats personalment a Barcelona a convidarhi es socialistes o «sindicalistes» de la Ciutat Comtal, oferintse a pagarlos es viatge i es manteniment «p'es temps que serán a Marsella.» ¡Ara veurem quins e-hi anirán! Quina gloria p'es socialistes haverlos de cercar per fer coses tan lletges i criminals!

III

Mormes ells ab ells

Sa «Conjunció republicana-socialista» dona dins Mallorca uns fruyts... d'unió, d'allò d'allò. S'«Obrer Balear» sortí dia 30 de setembre ab un esplet de batecollades an es republicans en general i an es des paperot «El Ideal» en particular, i llavò mos sortí dissapte «El Ideal» fent flamada contra 's partit socialista i contra es paperot «Obrer Balear», posantlos a tots com un pedás brut, i fent fer... «equilibris» an es «President» des «Partit republicà» de Mallorca, que dia 14 de setembre negá oficialment que «El Ideal» sia «orga» des Partit Republicà, i dia 27 va donar tals «explicacions particulars» ab una carta an ets escriviedors des paperot republicà, que dissapte «se donen per molt satisfets» «en ares de la concordia i unió» que tant i tant manquen dins es camp republicà, pero així meteix, com e bons republicans, se permeten una ponyideta an es seu President perque no ha «publicades» aquelles «explicacions particulars», així com publicá sa clotellada de dia 14 negant que «El Ideal» sia «orga» des Partit, com s'hi titula, sense esserho segons declará oficialment, no un republicà qualseuol, sino's meteix «President des Partit Republicà».—De manera que sa «Conjunció republicana-socialista» resulta una mentida: se veu republicans i socialistes están «conjuncionats», units, per gatinarse i etzibarse cireres i galletes; i, no sols se barayen es republicans ab sos socialistes, com e-hu fa patent «El Ideal» donant ventim a s'«Obrer Balear» i an es Partit Socialista, sino que's barayen republicans ab republicans (es de «El Ideal» ab sò President des Partit) i socialistes ab socialistes (es de s'entitat socialista «La Igualdad» que's es separada desa «Federació»; això d'ets altres socialistes, i desde dia 15 de setembre se gatinyen demunt s'«Obrer Balear»).—Això son es nostros revolucionaris, gracies a Deu: estols de gent renouera, caps-jugers, galls inglesos, que no tenen altre cayre foguer que moure avalot, armar brega fins i tot ells ab ells, i fer navegar l'ungla si's presenta cap avinentesa. Si abans d'arribar a sa «táyada» des Poder, ja's barayen tan granat, ¿que seria si tal «táyada» arribava may a caure en ses seues ungles? Seria ferrest.

IV

Sa passió tapa la vista.

Sí, sa passió antimenárquica tapa la vista, pero ben tapada, an es republicans de «El Ideal» sobre s'actual Majoria de s'Ajuntament de Ciutat. Está clar, com es conservadora, com

no s'es dedicada gayre a donar gust a ses passions des republicans, ara resulta que, p'ets escriviedors d'aquell paperot aquella Majoria no ha fet res de bo. Això, senyorets de «El Ideal», no heu d'esser voltros que hu heu de dir: e-hu dira's cos electoral es dia de ses properes eleccions municipals. Llavò hu veurem si Ciutat está satisfeta o no de sa Majoria des seu Ajuntament.

Aqueys escriviedor segueixen demostrant es seus fondos coneixements des castellá. Fa quinze dies mos entaferra ren aquella célebre «esclávica servitud» dissapte mos enverguen un «coloquiad» que en materia de barbatxeria en vol ab qui aleana. Veyam grans.... republicanetxos d'ont diantre vos heu tret aqueix verb «coloquiar»? ¿Quin autor castellá que valga un gafet, l'havia usat may? A la lleço's veu que tal barbaridat sols pot ocórrer a un escriviedoretxo anticlerical d'aquells que més ranquetjen.

V

¿Vol dir es tan dolent?

Mos surt es paperot republica de Ciutat fentmos a sebre qu'En Canalejas es tan dolent com En Maura perque sostén sa guerra de Melilla contra ses Kábiles seuvatges del Riff i perque captura ses vagues i provatures de revolució com les capturava En Maura, com les capturen i les han capturades sempre tots es Governos de pobles civilisats: ab sa forsa pública, ab s'exèrcit. I lo bo'es que's republicans ab tots ets altres revolucionaris d'Espanya, des qu'En Maura per patriotisme, donant un d'ets exemples més grossos de patriotisme que se sien donats, deixá's Poder dia 21 d'octubre de 1909,—juraren i perjuraren, i no se son aturats may de llavò ensá de jurar i perjurat que no consentir'en pus may cap Govern com es d'En Maura, cap política com sa d'En Maura, per lo que En Maura pus may tornaria governar, que o be 's partit republicà deixaria d'existir o En Maura no tornaria esser Govern pe'sa Política qu'havia sostenguda.

Idò bé, ja fa mesos que's meteyes republicans i socialistes no s'aturen de dir qu'En Canalejas segueix sa meteixa política qu'En Maura, qu'es pitjor qu'En Maura; i no obstant el deixen estar an es Poder, no l'han tomat, l'aguanten es més tranquils del mon; tot lo més fan navegar sa llen-go contra ell, pero, com se suposa, sense esposar gens gens es seu cuyro. Lo meteix farán quant pujará En Maura an es Poder, que hi pujará en esser s'hora, ¡vaja si hi pujará!

VI

Republicans i liberals.

«El Ideal» diu ses mil llástimes an es partit liberal de Mallorca; tracta 's liberals de «micos» «sense coa»,

de «monstruos políticos», «mereixedors des despreci etern», «volatiners» (titerers), «captadors de vots» embuytes, etc. etc; i acaba dient que ells, es de «El Ideal», que no sabem qui son, en via ninguna anirán may a ses eleccions plegats ab sos liberals. Per part nostra envers d'això poren fer lo que les don la «republicana» gana.

VII

¡Quina hipoteca deu esser ella!

Es una tal Angèlica Balabanoff, socialista de set soles i impia i atea fins an es moll d'ets ossos, que mos surt demunt s'«Obrer Balear» dient qu'ets implos genuins, de renyó clos, de bon de veres son just es socialistes, ja que tots es burguesos que bravetjen d'ateus i descreguts, diu aqueixa Balabanoff, en esser a's estrènyer, se venen a sa reacció, a l'Esglesia per oprimir i esclavisar es trebayadors; perque segons aqueixa «subjecta» l'Esglesia es cap de tots ets esplotadors. ¡Quina mentideranda que hi ha ab aqueixa Balabanoff! De manera que l'Esglesia, que ab s'Autoritat i ab sa Gracia de Deu va regenerar el mon, va rompre ses cadenes de s'esclavitut que dues terceres parts de s'humanitat rossegaven; que durant es quatre i cinc sigles d'invasions de bárbaros que va petir es mig-dia i occident d'Europa, invasions que hu passaven tot a foc i a sanc, ella, l'Esglesia era 's redòs, s'agombol i es refugi de tots es desvalguts; l'Esglesia, que durant es vuyt o nou sigles de s'edat mitja sostengué ses grans lluytes contra sa tirania i despotisme de reys, prínceps i emperadors en defensa de sa llibertat des pobles i de sa dignitat humana; l'Esglesia, que an es temps moderns ha estada sempre an es costat des trebayadors contra sa codicia i crueldat de tots es codiciosos i cruels, condemnant s'usura i s'esclavitut; l'Esglesia, que per boca de Lleó XIII doná aquella immortal Enciclica senyalant ab gran valentia es drets d'ets obrers juntament que es seus devers i cantant an es patrons ses grans veritats que may les haguessen cantades;—l'Esglesia, idò, segons aqueixa desenfreida de Balabanoff, ara resulta qu'es s'«esplotadora» més grossa des trebayadors, es cap de tots ets esplotadors des poble. Es fals i mentida! es una calúnnia infame, es una canallada dir això de l'Esglesia. L'Esglesia Catòlica ¿esplotadora des trebayadors? ¡Quina mentidassa! L'Esglesia que dona Deu a s'humanitat, que empelta s'humanitat de Deu, que mos fa viure sa vida de Deu, que mos fa senyors des Merits infinits de la Mort i Passió de Jesucrist, que mos fa hereus del cel, i no te aturay fins que mos hi ha traginats aqueixa Esglesia Una, Santa, Catòli-

ca, i Apostolica, que ve a esser el meteix Jesucrist obrant sa [redenció del mon, això es, aplicant an el mon sa Redenció de Jesucrist, aquixa Esglesia gesser sa gran esplotadera des trebayadors? Es fals i mentida! mentiu tan alta com sou, mado Balabano! Ja vos valdria més agafar sa filloa, en lloc d'escriure aqueys roys de barbaridats, mentides i blasfemies!

Llavo mos conta també aqueixa pertefé que ets obrers socialistes son es més instruits. Sí, son molt «instruits» en materia de fer animalades i barbaridats, per desaparar armes de foc o clavar armes blanques an ets altres obrers que no les volen seguir en so fer vaga. Axo es sa «instrucció» d'ets obrers socialistes que s'estilen per Espanya, Italia i França. ¡Deu mos ne quart de tal «instrucció» des socialistes! Qui les ho donada es es meteix Barrufet!

VIII

¡Ah grans mentiders!

Un esgriguador de S'«Obrer Balear» diu que'l Papa «de ses llimones des tenrals (borregos) de Cristo percep cada any, descontant tot s'altre gast que's cubreix des fondo comú des Vaticá, quinze milions de pessetes. ¿Com saben ets esgriguadors des paperot socialista que an el Papa li entren tants de milions nets cada any? Aquí está sa seua poca alaxa i es seu desenfreiment, que sense sebre-hu, mentint tan alts com son, enfloquen aqueixes mentides! Sa questió es fer odiós el Papa an ets obrers, presentar-lo com un gran esplotador. ¿Que no tenen proves de que'l Papa siga un gran esplotador? Ido les inventen, i llavo les publiquen com si fossen veres. ¿Qu'això es s'arma des canalies? Está clar que sí; idò aqueixes armes esgrimeixen es socialistes. — Però suposem per un moment qu'es ver que an el Papa li entren de llimones cada any quinze milions nets de pessetes. ¿Que hi hauria de lleig en tot això? ¿Ab-e quin dret se permeten ets esgriguadors des paperot socialista de tractar de «borregos», d'«animals de llana» es qui de lo seu tenen voluntat de donar an el Papa? ¿Vol dir cadascú no pot fer de lo seu lo que vol? ¿I se diuen liberals aqueys esgriguadors? Ja hu crec que sí, pero hu son de l'engán! Si an aqueys quinze milions los ho donaven a ells, les trobarien molt ben donats. Pero que los hajen de donar an el Papa? Un llamp forçat li donarien ells, ¡Quins hipocrites més colossals!

IX

Altre pic s'«Animalot pudent»

• No mos ha enganat de res aqueix paperot. Mos assegurava aquell amic nostre que's senyors que manetjen dit paperot estaven ben disposats. Noltros mos volgueren fer s'ilusió de creure-hu; pero es nombre que dia 30 de setembre sortí de tal paperot ab sa partida d'herejies d'En *Primet* mos va fer perdre totes aquelles ilusions, i no'n parlem des nombre de dissapte. Ses obres demostren qu'aquells senyors no han tengudes may tals bones disposicions. Mos diuen qu'estan fets uns

Neros, que fan flamada contra noltros, i qua será ferest lo que mos dirán avuy.—¡Sant Antoni mos ajud! Tanta por los menam com a un mosquit, i de totes ses seues amenasses mos ne feym un nuu a sa coa. Noltros sí que mos ne preocupam molt poc de lo que puguen fer o deixar de fer contra noltros. ¡Que s'hi mirin molt ab lo que mos diguen, si no volen haver de comparèixer devers es Tribunal! ¡Això sí! ¡estam ben disposats a durloshi, si's posen a tir! I en quant a sa maliciada feresta que duen contra noltros, les convendria llevar-la-se ab una cosa o altra, si no voleu que les duga un mal resultat. Ja los diguérem an es principi qu'En Revenjoli tenia molta de corda, i que, si Deu no hi al-sava la mà, e-hi havia Revenjoli per molta d'estona. Es qu'En Revenjoli pren ses coses ab molta de calma, i procura escriure mirant Deu, i just per donar gust a Deu. I es qui escriuen així, es cosa provada que no son gens bons de safalcar ni d'arreconar.

¿Sabeu com s'es portat s'«Animalot pudent» ab aquell *Nadal* que se'n retirá noblement, cristianament? ¿Vos feys contes que haja respectada gens gens se *retirada* d'En *Nadal*, respectant, com era sa seua obligació, aquell acte de consciencia d'En *Nadal*? ¿Quina persona que meresca tal nom, no respecta ets actes de consciencia del proisme? Idò bé, s'«Animalot pudent», lluny de respectar aquell acte nobilíssim i cristianíssim d'En *Nadal*, dissapte en diu qu'es una cosa «sense cap ni peus, que no toca pilota ni a dins Mallorca», qu'En *Nadal* s'es deixat «enganar» per «perduts», altre temps «morts de fam», i que hu ha fet de *retirarse* d'aquell brutíssim paperot just p' es pa que li puguen arrambar aquells «perduts». Ab poques paraules, s'«Animalot pudent» suposa que sa *retirada* d'En *Nadal* no es més qu'una *venuda*.

I lo bo es que ab tot això te cara s'«Animalot pudent» per parlar de «Jesucrist, Senyor i Redentor nostre!» ¿Ay sí? ¿Vol dir, jo gran *Animalot!* teniu i regoneixeu «Jesucrist» com-e «Senyor i Redentor» «vostro»? i no vos aturau de dir que la Sagrada Escritura, inspirada per Jesucrist, com-e Deu qu'es, diu mentides i conta rondayes emblanquinant beneyts, i que no es ver que sia inspirada de Deu? ¿Vol dir vos regoneixeu «Jesucrist» per «Senyor i Redentor» «vostro»? i teniu es desenfreiment de negar que sia obra seua l'Esglesia Catòlica, sa seua Obra Mestra, que fundá i instituí ab sa seua meteixa sanc, ab sa seua meteixa vida, i la posá en lloc seu, per que fés ses seues vegades demunt la terra fins a la fi del mon per salvar tothom? I vos teniu sa poca alaxa jo *Animalot pudent!* de dir que tal Esglesia Catòlica no es més que cosa d'homos, que no es res de Deu! ¡I teniu s'atreuiment de despuyar es «vostro Senyor y Redentor» d'aqueixa Obra Mestra seua, d'aquetxa Esposa seua Inmaculada l'Esglesia Catòlica! ¿Vol dir regoneixeu «Jesucrist» per «Senyor i Redentor» «vostro»? i negau descaradament lo qu'ell ensenyá i maná an ets Apòstols qu'ensenyassen per tot lo mon i mentres el mon fos mon,

axò es, que hi ha Infern i Purgatori? Sí, es «Jesucrist», es «vostro Senyor i Redentor», que diu que hi ha Infern i Purgatori. I vos jo *Animalot pudent!* sortiu a's mig, i li deys a la cara:—*¡Es fals que n'hi haja d'Infern ni de Purgatori!* ¡Això «no son més qu'invencions i estafes des capellans!» ¡Així tractau es «vostro» «Senyor i Redentor»! ¡Regoneixeu «Jesucrist» per «Senyor i Redentor» «vostro», i teniu s'horrible atreviment de dir qu'aquells inefables prodigis i misteris d'amor i bondat infinita, la Santa Missa i sa Confessió, que «Jesucrist» fundá i instituí pe'sa salvació i sa vida d'ets homos, no son més que invencions, farses i estafes des capellans, i que no es ver que sien sa Missa i sa Confessió fundades de Deu de «Jesucrist!» De manera que «Jesucrist» se deixa sacramentat a l'Eucaristia i mana an ets Apòstols i an ets altres sacerdots que consagrin es seu cos divinal dient Missa, i que perdonin an es Tribunal de la Penitencia es pecats que los confessin axí com pertoca; i vos jo *Animalot pudent!* alsau tot desenfreit, es vostre bram dient:—*Tot això es fals lo que diu «Jesucrist», «Senyor i Redentor» «meu!» ¡No es ver que hi haja consagració des cos de Jesucrist a sa Missa ni perdó de pecats an es Tribunal de la Penitencia!* ¡Tot això no son més que invencions, farses i estafes des capellans!... Així respectau, jo *Animalot pudent!* es «vostro» «Senyor i Redentor» «Jesucrist!» ¡I tots aqueys roys de blasfemies i herejies les deys devant tot Mallorca, escopintles a sa cara divina des «vostro» «Senyor i Redentor» «Jesucrist!» ¡Ah malanat! ¡Ah miserable! ¡Deu vos ho perdón, puys no sabeu que vos pescau ni que vos metjencau!

X

¿Com es que's de s'«Animalot pudent» tenen tanta de rabia d'En Revenjoli?

Mos ho ha contat sa meteixa persona an-e qui ells e-hu confessaren: digueren que sa enpanya de LA AURORA contra ells les havia fet perdre molts de suscriptors, i que's corresponsals des pobles escrivien que causa LA AURORA se'n anaven es compradors i lectors de s'«Animalot». Es segur qu'ara s'«Animalot» negará fins a ses estrelles qu'això siga ver; pero es ben ver; bé hu saben es de s'«Animalot». Si no fos que LA AURORA les ha fets perdre molts de suscriptors ¿s'explicaria aqueixa rabia horrorosa que los roega contra noltros?—I ara vegen aquells amics nostros que mos deyen que LA AURORA pegant a s'«Animalot pudent», lo que feya era donarli importancia i fer que'l lletgissen més; ¡que vegen, idò, si es així com ells se creyen!

XI

An En Gruixadet guixat d'estella

Mirau jo Gruixadet! que hu sou tudossa. Vos empenyau dissapte passat demunt s'«Animalot pudent» en sostenir sa partida de mènes i bestieses ab que vos figuráveu capxifollar En Revenjoli, i, com veys que no li heu fet res, tayau claus i vos posau més en

ridicul. Vos empenyau en que LA AURORA, abans de noltros fermosne càrrec, tenia 300 suscriptors dins Manacor, i es completament fals. Se'n hi repartien dins Manacor més de tres-centes, pero no los pegaven, no'n pagaven més qu'unes 220 mal contades. ¿Quina prova teniu de que hi havia 300 suscriptors? Cap en teniu; i si no, treysla! En camvi noltros tenim sa prova de que, desde's moment qu'En Revenjoli comensá sa seua campanya demunt LA AURORA, es periòdic va anar cobrant suscriptors nous de cada dia, i va esser molt més lletgida que no hu era abans. ¿Vos atrevireu a negar això? I ¿aont veniu a retreure si's qui primer duyen LA AURORA «feyen mercè a tants», això es, no les ho feyen pagar? ¡I teniu s'atreuiment de dir que noltros no'n repartim de franc perque hi feym negoci! ¡O quina mentidassa! ¿Quantes en repertien aquells d'AURORES sense ferles pagar? ¿Cent cinquanta? ¿Docentes? Idò noltros en repertim més de cinc-centes dins tot Mallorca, de franc, por cassinets, tavernes, barberies i gent de feyna, homos i dones, com una almoyna. Això es es negoci que feym. I de cada dia que aumenta més sa suscripció, més ARORES repartim de franc!—I teniu cara jo Gruixadet! de tornar parlar d'allò de ses accions de sa *Gaceta de Mallorca*? ¿No diguéreu que des qui'n prengueren, no n'hi havia un quern que fosen *persones visibles*? i heu hagut de confessar que hi havia 9 capellans, 2 missers, 2 potecaris, 1 metje, 2 amos, i 2 industrials? De manera que aquells capellans, missers, metjes, potecaris, amos i industrials, no son *persones visibles* dins Manacor? De manera que ni'l Rt. Sr. Rector Arxipreste ni D. Juan Amer, Cap des Partit Conservador, ni l'amo'n Llorens de Ca N'Eulesa, ni D. Antoni Bassa, ni D. Antoni Billloc, ni'l Rt. Sr. Vicari Vallespir, ni tots aquells altres de sa llista no son *persones visibles* dins Manacor? Se'n necessita molt de toix per sortirmos jo Gruixadet! ab tals arrieses! ¡I llavò anarvos a aferrar en si només eren 19 aquells accionistes i no 21 com noltros diguérem! Es ver que només en sortiren 19; pero va esser que an es qui mos copiá sa llista n'hi passaren dos per alt: Mn. Salvador Oliver i D. Pedro Massanet Capità de s'Exèrcit i antic professor d'Instrucció Primaria. Aqueys dos senyors també suscrigueren accions de sa *Gaceta de Mallorca*. ¿O tampoc no son *persones visibles* dins Manacor?—¿Que s'«Animalot pudent» es més lletgit dins Manacor, des que pega an En Revenjoli? I ¿que prova això? Tot lo més, que encara hi ha aquí bobians i biduins que's passen com-e murtons de floquet, s'aufaus tan brut i tirós de s'«Animalot pudent». En camvi noltros no hem perdut aquí cap suscriptor, i més tost sabem que la gent mos lletgeix ab molt de gust. Així demostren es manacorins es cas que fan de ses animalades de s'«Animalot pudent».—També mos diu En Gruixadet, guixat d'estella, que cada dia feym un sacrilegi i qu'estam en pecat mortal perque volem i feym mal an el proisme! ¡Ca, homo! ¡un poc ne llevarem! ¿Vol dir vos creys que vos volem mal, Gruixadet? ¡Ja

hi anau errat! ¡Si no mos feys més que compassió, homo sant de Deu! ¡Malanats com vos no fan altra cosa!

XII

Revelació sobre sa voladura de s'acorassat francès «Liberté».

Ja hu sabeu que s'altra diassa a Tolón aqueix acorassat se calà foc, i va fer una explosió tan feresta, que tot se'n anà en orri, i hi moriren ab una exhalació més de 400 homos. ¡Bon repòs i bon remey per aquelles animetes! ¡Amèn! ¿Com va esser que s'hi calà foc? Axò es lo que no's sap en net. Aqueys dies es diaris duen sa noticia qu'un oficial de dit acorassat que's salvà, declara que dins aquell navili, dies abans de s'explosió, trobaren un ròtul a un parey de portes que deya: «El Liberté volará». —I així es estat, pero ¡quin vol més ferest! ¡400 homos morts i fets tot bocins ab una exhalació! ¡Quin crim més horrorós! ¡O llibertat de pensament!

XIII

En J. Moya ja ha buydat

Diumenge passat demati va esser sa fuyta de Manacor. Anaren a despedir-lo a s'etació: uns diuen que quatre o cinc, altres dotze o tretze, altres una vintena. A sa despedida reynà una fredor corgeladora. Es quatre escolans d'amèn que li quedaven, van molt mostiys, fan cara d'haver venut a espera. Diuen ells que només s'en es anat per tres mesos. ¡A la cullita se veurà'l fesol! ¿No es ver que's ferrouxisme fa passes de gigant... cap an' es cementeri? Al manco es manacori.

XIV

Una altra calumnia de s'Animalot pudent.

Si, dissapte demostrá aquell pape rot ses seues bones disposicions calumniant de sa manera més descarada ses Monjes de Marratxi, ja que diu que son des «poble» aont e-hi hagué «es Rector Llompart». Diu que tals monjes quant a Ca'n Sencer les demanaren si porien anar darrera ses «tres fives i un fiy graves de febres», per que «no quedaven per assistirlos més que's pares que son xixentins», —les digueren «que no porien anarhi més qu'un ratet de dia», i això que «no hi

ha altres malalts an es poble». —I llavò diu més, que's metje d'allà «se vé ab sa jefa i segons diuen li va dir lo que era del cas». Llavò les diu a ses Monjes que no son ja de «la Caridat», sino «de la Comoditat»; que perden es temps per dins l'esglesia, que's «passen pe'sa garrova» tothom, que «posen falsos testimonis a persones dignes». —Tot d'una que lletgirem això ja vérem que no seria més qu'un enfilay de mentides i calumnies. Efectivament, mos som enterats bé de Marratxi meteix, i resulta que, tot d'una de sebre ses Monjes que a Ca'n Sencer e-hi havia malalt, e-hi anaren a oferirlos es seus servicis. A la casa les digueren que encara no'n passaven necessitat, i que, en venir es cas, ja les avisarien. Dins poc temps les avisen, i ses Monjes e-hi anaren a servir. Fins que hi hagué es segón mort, e-hi havia una monja tot lo dia, i llavò n'hi havia una tota sa nit, un dia part altre, axí com la casa demana; i això fins que a la casa les digueren que ja no importava que hi anassen. També resulta completament fals que'l Sr. Metje de Marratxi haja parlat gens a la Mare Presidenta de ses Monjes de res referent an es malalts de Ca'n Sencer. Igualment es cert que divenres de s'altre setmana la Mare Presidenta va anar a veure ses dues malaltes qu'encara hi havia a Ca'n Sencer, i sa Madona va espresar de bell nou es seu viu agraiment a ses Monjes, dient que may les porá agrair es gran benefici que la casa ha rebut d'elles. —Una altra calumnia posa s'Animalot pudent an aquelles dignisimes relligioses: diu qu'ara ja no serveixen es poble així com el servien abans de ferlos es Rector Llompart es llegat que les va fer. Es una solemne mentida; elles han seguit servint es poble com desde un principi, plenes de zel i caridat de Deu, plenes d'abnegació i heroisme.

Però ¿i aont treu cap posar s'Animalot pudent aqueix enfilay de calumnies a ses Monjes de Marratxi? Ah! es qu'això es es seu art de viure, per fer diners: mentir i calumniar aqueix i aquell altre, especialment capellans, frares i monjes, avuy es d'un punt, demá es de s'altre. Sa questió es moure escándol per assí i per allá, i així vendre molts de números. Sa questió es fer diners! Això es tot s'ideal de s'Animalot pudent. Per això així meteix se necessita esserho ben animals!

da «La Mutuelle de France et des Colonies», que diuen qu'ofereix tantes de ventatges. Es representant d'ella a Mallorca es D. Hector del Piano, i a Manacor es nostro amic D. Jusep Oliver, misser.

Segueix la gent molt agradada i entusiasmada ab so bras des creuer que s'acaba de inaugurar a l'esglesia parroquial, o sia, sa nova capella de l'«Assunta». E-hi ha motiu per tot això i molt més perque es una cosa molt de veure i garrida de tot.

Altres carabassencades des republicans de Sòller

Si, haurem de seguir posant en solfa ses qu'enflocaren demunt aquella fuya carabassencuissima qu'escamparen s'altre dia en defensa de sa seu escola layca, verdadera escola d'En Barrufet, la nata per aprendrehi d'anar cap dret a l'infern.

Carabassencada 7.^a
En Cristófol Colom

«Es Clericalisme», l'Esglesia, «ab so testimoni» de St. Pau posá dins sa presó En Cristófol «Colom». — ¡Aquesta mentida si que hu es grossa Veyam, grans republicánexos de Sòller! ¿aont ni quant ni qui de l'Esglesia «posá» may dins sa presó En «Colom» «ab so testimoni de St. Pau» ni sensa tal testimoni! ¡Es completament fals que l'Esglesia posás may pres aquell gran homo? Lluny d'haverlo perseguit may l'Esglesia, va esser es Poder humá que més costat li feu i an-e qui ell sempre estigué singularment agrait.

Nat En Cristófol Colom a Génova devers l'any 1436 d'una familia de cardadors de llana, mariner d'edat de catorze anys, devers l'any 1460 passa an es servici del rey Renat d'Anjou, com-e capitá d'un vaxell de guerra, i pren devant Tunís una gran galiota, deixa'l rey Renat devers l'any 1463, i segueix sa vida, marinera per tot es Mediterrani. A-les-hores ab ses relacions de Marc Polo, Cònti i altres sobre ses riqueses fabuloses de les Indies, es mercaders desitjaven ferm porerhi anar facilment, i En Colom comensa a aficarse dins es cap de trobar un camí més curt que tots es coneguts per anar a les Indies, i era anarhi no navegant cap a llevant, sino cap a ponent, fundat en que, essent sa terra una bolla, tirant sempre cap a ponent per forsa havia d'arribar a sortir a llevant, i trobarhi ses Indies. Essent Portugal llavó sa nació des navegants més atrevits per dins s'immensitat de s'occeá atlántic, s'espitxa En Colom cap a Portugal, aont se dedica en cos i ánima an ets estudis geográfics. Pareix que's casa a Lisboa i que des sogre, qu'era un navegant ben agosarat, heretá molts de papiers i claricies de la mar, i fent diferents viatges pe'ses costes d'África, Canarias i Madera. L'any 1477 fa un viatge fins a la Islandia, i després un altre fins a Guinea. A-les-hores reynava a Portugal el rey En Juan II, que duya's cap ben calent ab so deseubriments marítims i ab el veure si trobarien un camí curt per arribar a les Indies Orientals. En Colom s'hi presenta, i li proposa sa seua idea d'anarhi navegant sempre cap a ponent. El Rey, somet aquella proposta tan atrevida i tan grossa a una Junta de cosmografs, matemáticos i navegants, es caporals de tot Portugal. En Colom esposa davant ells es seu pla; pero, com ell suposava que s'embaum de sa terra no era tan gros ni de molt com després resultá esser; com se figurava que sa distancia entre ses costes occidentals d'Europa i ses orientals d'Asia, axó es, les Indies, era relativament curta i que dins poc temps de neugar, ja hi serien a les Indies, en lo qual s'equivocava completament, com després se va veure; i com aquella Junta no era de quatre benepts somiadors, sino de gent molt esperimentada per mar i que coneixien ses moltes exides des portuguesos en totes ses direccions de l'Atlántic i que may havien afinades tals costes ni rastre; per més qu'ells admetien que la terra era una bolla, no varen estar conformes ab En Co-

lom de que fos tan fácil com ell creya arribar a les Indies orientals, i no admetien que's camí més curt per anarhi fos navegar sempre cap a ponent. Ab això tenien raó es d'aquella Junta i no En Colom. Ademés En Colom, per fer aquell descubrimet demanava uns privilegis grossos de tot, com cap navegant may les havia demanats. Ja hu crec que'l rey En Juan II acabá per dirli que no en rudes En Colom, caygut viudó sa derreria de 1484, surt de Portugal, i diuen si desembarcaria a Puerto de Sta. Maria; l'acull es poderosíssim Duc de Madinaceli, an-e qui proposa aquell descubrimet des camí de les Indies orientals. An es Duc li sembla qu'alló es una empresa propia de la reyna D.ª Elisabet, i la hi escriu parlantli d'En Colom. La Reyna li contesta que le hi envi; i En Colom se presenta a la Cort a Córdoba l'any 1486. Hi troba prest un bon costat. N'Anfós de Quintanilla, Contador Major de la Reyna, un des qui tenien més bo davant el Rey, i la Reyna. En Quintanilla procurá un'altre costat fort an En Colom, es gran Cardenal Mendoza, anomeuat es tercer Rey de Castella pe'sa seua extraordinaria influencia. Es Cardenal va fer molt bon so, i En Quintanilla li presenta En Colom, el qual esposa a l'esceles Mendoza tot es seu pla. Comprén tot d'una's Cardenal qu'alló es un pla grandió i d'un gran pervindre per Espanya i qu'En Colom es un homo de gran talent marítim, i se declara entusiasta des pla, i consegueix an En Colom una entrevista ab la Reyna i el Rey, aont les esposa's seu pla. El Rey i la Reyna el s'escolten, pero li fan avinent qu'alló es molt gros i que cal estudiarlo i pensarho bé ab sós seus Conseyers, i sometrehu a una Junta de sabis. A-les-hores Castella i Aragó, tota Espanya, estaven preocupats ab sós preparatius de sa conquesta de Granada. Per això, quant En Colom, ab bones recomanacions, se presentá a Fr. Hernando de Talavera, Confés de la Reyna, aquell frare tan insigne, que trobava que's Reys no s'havien de distreure en res ni pensar més que en so conquistar Granada, li feu avinent que llavó no era cosa de pensar en descubriments per mar, sino d'acabar s'imperi d'ets Alarbs dins Espanya.

Constituida aquella Junta de sabis, essentne President Fr. Hernando de Talavera, sentit es pla d'En Colom, no'l trobaren acceptable ab les circumstancies que's trobaven es Reys i es seus Estats. El Rey enviá a dir an En Colom que no's desanimás i tengués una mica de paciència, fins que fossen sortits de lo de de Granada. — Ab això surten uns quants protectors grossos an En Colom, això es, un tal Cabrero, Cambre de la Reyna, i Fr. Diego de Deza, frare Dominic, Prior de St. Esteva de Salamanca, després Bisb ede Palencia i més tart Arquebisbe de Sevilla; aqueys foren es grans costats que tengué En Colom, juntament ab En Quintanilla i es Cardenal Mendoza. Fr. Diego de Deza volgué sentir En Colom esplicá es seu plá, i s'hi entusiasmat, que proposá an es Reys de que l'examinassen es Catedráticos de l'Universidat de Salamanca, una de ses més famoses del mon. Es Reys e-hi venen a bé, i l'any 1486 es meteix Fr. Diego de Deza i En Colom s'aturen a Salamanca, an es Convent de St. Esteva, i allá celebren conferencies ab sos Catedráticos d'aquella Universidat, aont hi havia grans matemáticos i fondos coneixedors de ses ciencies naturals així com s'estudiaven an aquell temps. Allá En Colom esposá tot es pensament i es seu plá, i se discuti tot llargament; i succeí que, si la primeria n'hi havia prou de contraris, a poc a poc s'anaven convenent des fonaments des pla d'En Colom, fins que la major part s'hi rendiren. De manera que ses conferencies de Salamanca tiraren abax es dictamen de sa Junta de Córdoba. Enterats es Reys des resultat de ses Conferencies de Salamanca, admeteren, la primeria de 1487, an es seu repal servici En Colom, senyalantli un sou pe'sa seua subsistencia, fins i tant poguessen proporcionarli's medis de fer es famós descubrimet. Cauen

DE TOTES ERBES

Seeció local

An es Convent (de St. Vicens Ferrer) diumenje hi hagué festa grossa d'aquell gran Apostol de Valencia, predicantli el Rt. Fr. Trinidad, Dominic.

¡Ja hi va caure de gust an es nostros conradors sa saó que Deu mos enviá la setmana passada! A certes bandes sa barrumbada va esser tan forta, que casi va fer llarc.

Es nostro bon amic D. Antoni Billloch acaba de rebre un magnific automovil, marca Fort, qu'havia comanant. Ses proves son anades molt bé, i sembla que's nostro amic n'está molt

satisfet. Deu fassa que may e-hi tenga cap de nou!

En Juan Dalmau, es fiy, ha uberta, fa poc, una capelleria de primera, ab tot es cabal modern, an es carrer de Mercadal n. 21, veynat de sa Potecaria de D. Antoni Bosch. ¡Deu fassa que li vaja bé aqueixa capelleria an En Dalmau, jove!

Es sol torna pitjar una mica massa. ¡Animetes santes del Purgatori! que venga sa temprada bé p'es nostros camps, que massa hu hem mester! ¡Amèn!

S'altre dia va esser aquí un representant de sa societat de segurs de vi-

aquell any en poder des Reys Velez Malaga i Malaga, aont es Reys criden En Colom dia 27 d'agost i li diuen que diga ab quines condicions vol fer es seu descubriment.

El exigéixer esser Almirall, Virrey i Governador de totes ses terres que descobrirá i tenir es deume des valor de tot lo que's descubresca. Es Reys i sobre tot es Nobles de la Cort trobaren qu'era massa demanar tot allo, i la cosa queda en lá. Ab aixó En Colom s'era aplegat ab una tal Biatriu Enriquez de Córdoba, de la qual tengué un fiy, bort com se suposa. D'en tant en tant es Reys li feyen entregar cantitats respectables per que's pogués sostenir. Impacient ell de veure que's Reys no li rribaven a donar es medis de fer es seu descubriment, escriu an el Rey de França i an es de Portugal, que, després d'algunes revolteries, no'n va treure més que moltes promeses i poques ateses. L'any 1489 es Reys se fan seua Baza i tots ets Estats del rey sarraí anomenat «el Zagal», i l'any 1491 comensa propiament sa guerra de Granada. Desesperant de tot En Colom, surt de Sevilla cap a Huelva per deixarhi es seu fiy Diego a ca-una germana de sa seua dona morta i esperar es resultat de ssa campanya contra Granada.

Topa prop de Huelva an es monestir de la Rábida, de frares Franciscans, i se fa coneixent d'aquells frares, alguns dels quals eren molt instruits i afectats de ses questions geográfiques, com Fr. Antoni Marchena i Fr. Juan Perez, Guardiá des Convent, confés un temps de la Reyna Elisabet. Aqueys ab so metge de Palos Garcí Hernandez s'engrescaren fort ferm ab so pla d'En Colom, lo meteix qu'un pilot de Palos, molt anomenat en totes aquelles riberes, Martí Alonso Pinzón, que coneixia molt be la mar Atlántica fins a ses Canaries i Guinea i es Mediterrani fins a Nápolis. Tement qu'En Colom no se'n anás a França o Inglaterra a proposar es seu pla i Espanya perdés s'avenentesa d'aquell gran descubriment, fa una carta ben pitjada a la Reyna, i la hi envia per un Pilot de Lepe an es campament de Sta. Fe. Li contesta la Reyna que's presenti ell meteix, Fr. Juan Perez, an es campament i en parlarán d'aprop, i que don coratge an En Colom, que tot s, arratgerá. Pica de talons el P. Guardiá cap a Sta. Fe; i sabé parlar tan bé a la Reyna a favor d'En Colom i des seus plans, que la Reyna li dona paraula de que desde aquell moment pren com-e cosa seua sa realizació des plans d'En Colom. Es Bahé de Palos, qu'havia acompanyat el P. Guardiá, se'n va a dir an En Colom que's present a la Cort, i li dona 20.000 «maravedissos» que li enviava la Reyna per que s'hi presenti decentament. En Pinzón li dona 60 ducats, també p'es viatge.

Se presenta En Colom a Sta. Fe sa darrera de 1491; dia 2 de janer de 1492 cau Granada en poder des cristians espanyols, acabantse així sa dominació musulmana a Espanya, després de vuyt sigles de lluyta. Per lo meteix era arribat es moment de posar en planta es plans d'En Colom. Sa primera dificultat era lo molt qu'exigia En Colom per fer tal descubriment. Demanava per ell i per tota sa seua nissaga de pare a fiy sa dignitat d'Almirall, Virrey i Governador General de totes ses terres que descobriria i es deume de tots es productes que se'n treurien, i es dret de «presentar» o «proposar» an el Rey totes ses persones que haguessen de exercir autoritat o càrrec públic an aquelles terres. Ni'l Rey ni la Reyna volien admitre tals pretencions: molt manco sa majoria des seus conseyers. I En Colom que no volia afluir gens. Es Reys acabaren per dir que no, i En Colom ja li'ha copat cap an el Rey de França, de qui tenia cartes i promeses ben falagueres. Aquí ets amics i entusiastes d'En Colom e-hu feren de tot per conjurar aquell conflicte. N'hi havia un de nou d'amie, Fr. Hernando de Talavera, ja Arquebisbe de Granada. Aquest, es Cardenal Mendoza, Fr. Juan Perez, Fr. Diego de Deza, En Cabrero, En Quinta-

nilla, sa Marquesa de Moya i llavo En Lluís de Santangel, aragonès, parlaren tan vitenc a la Reyna, que conseguixen que doni orde d'anar a fer tornar arrera En Colom. L'apleguen devers, dues hores lluny; el presenten a la Reyna, que diu si a totes ses pretensions d'En Colom, i dia 17 d'abril de 1492 se firmen ses solemnes capitulacions, anomenant En Colom Almirall, Virrey i Governador General de totes ses terres que descobriria ab tots aquells drets i participacions i prerrogatives que hi demanava. Li donen una bona cantitat per nolietjar tres vaixells a Palos de la Frontera, i ja s'hi esplitxa. Allá li surten mil dificultats perque no trobava mariners ni ets altres remeys per armar es vaixells. Es frares de la Rábida Fr. Juan Perez i Fr. Antoni de Marchena hu feren de tot lo meteix qu'aquell Alonso Pinzón, per resoldre tots aquells emperons, i a forsa de forses e-hu lograren, armant es tres vaixells En Pinzón i dos germans seus. I dia 3 d'agost de 1492 després de rebre la Comunió i la bendició de Fr. Juan Perez, En Colom ab sos germans Pinzón i demés marineria embarcats dins es vaixells «Sta. Maria», «la Pinta» i «la Niña», partiren cap a ponent cerca qui cerca es camí més curt per anar a les Indies Orientals (d'Asia). Dia 12 d'octubre arribaren a una illa des boldro de ses Lucayas (Antillas), anomenada «Guanahani», que li posaren nom St. Salvador. Descubriren altres illes, i ab noves exides ulteriors arribá En Colom an es golf de Paria (Nova-Granada); aixó es, es continent americá. Pero ell sempre cregué qu'allo eren ses Indies Orientals (d'Asia). Després de mort ell, se va veure qu'era un altre continent, un mon nou.

Aixó es en resum s'historia d'En Colom i des descubriment d'América. E-hi ha moltes mes coses que dir, sobre ses quals ets escriptors inimitics d'Espanya han escampades senayades de mentides i calumnies, com e-hu demostrarem, si mos surt cap anticlericaltxo de Sóller que se'n fassa eco per ferir l'Esglesia o Espanya. De manera que 'ts amics més grossos i es costats més forts que trobá En Colom per arribar a descobrir América foren gent d'Esglesia, capellans i frares: es Cardenal Mendoza, Fr. Diego de Deza Aquebisbe de Sevilla, Fr. Hernando de Talavera Arquebisbe de Granada, Fr. Juan Perez Guardiá des Convent de la Rábida, Fr. Antoni de Marchena des meteix Convent es Catedràtics de l'Universitat de Salamanca, casi tots frares o capellans. ¿Qui va esser que'l posá a sa presó invocant es testimoni de Sta. Pau, com ment sa *fuya carabassenquissima* des republicanetxos de Sóller? Negú nat del mon feu tal barbaridat. De maner qu'és fals, falsíssim, una infame calúnnia, lo que diuen es republicanetxos de Sóller, que l'Esglesia o es clericalisme posassen a sa presó En Cristófol Colom «ab so testimoni de St. Pau». Aixó de capxifollar i fer sa pell an es grans homos de ciencia i virtut se queda p'es republicans com En Calvi, que feu cremar de viu en viu En Miguel Servet, se queda p'es republicans francesos, que tayarren es cap i es coll an es gran físic, an es gran sabí Lavoisier p'es crim feresit d'esser estat cobrador de contribucions, no perque hi hagués robat mig centim, sino just per haver fet de cobrador.... ¡Ah grans banastres de republicanetxos de Sóller! ¡vos toca un bon callar en materia de respectar es grans homos de ciencia! ¡Estau més bruts qu'un porc envers d'aixó! ¡De marxandos!

Na Francineta

(segueix)

Sobre tot allo passa; i arriba 's vespre, i Na Biatriu i Na Florentina, ben enllimonades i endiumenades; cap an es ball de ca'l Rey! a veure si l'enganxarien an aquell estornell del Rey, tantes de ganes com en tenien.

Me tornen deixar Na Francineta tancada dins sa cuina; i ¿que fa ella? Torna alsar aquella ratjola verda; e-hi torna trobar aquella escaleta que se'n ana-

va per en dins ab un escalonet d'or i un de plata. I ja pren aquella escaleta, i per en dins i per endins. A's cap de vall e-hi troba aquella meteixa cambra que parets, trispol i paladar tot era de mirrays, i a 's mig d'aquella cambra aquell meteix llit tot d'or ab sos matalasos de plomes i aquella meteixa senyora d'edat, pero ben garrida, allá que jeya.

—¡Bon dia tenga, senyora mia! diu Na Francineta. ¡Que m'ho perdón si som tornada entrar aquí dins de cop i boley! Es que s'altra vegada m'hi vaig crmpar tan 'bé, que m'hi vaig enllepolir! ¡Ja pot veure quines feynes me mana! que les faré ab molt de gust!

—¡Ja estic contenta, diu aquella senyora, de que t'hi enllepolisses de venirmé a veure! Ets caiguda ben bé. Just ara m'era venguda s'idea de prendre una escudelleta de brou. ¿La me voldries encalentic?

—Prou! prou! diu Na Francineta. I ja es partida cap an es fognets alts de dins es lligador; posa demunt es foc s'olla des brou, i calent l'aboca dins l'escudellata, i ¡cap a sa senyora! Aquella senyora pren es brou, i ab s'escudelleta entrega una vellaneta a Na Francineta, dientli:

—¡Jas aqueixa vellaneta; i, en veure't apurada, la trencarás, i veurás que t'anirà de bé. I mira sempre que guaytarrás pe'sa finestra de sa cuyna, si't tiren res, per bo que sia, no hu prengues! ¡tornehu tirar an es qui t'ho ha tirat a tu!

Na Francineta pren aquella vellaneta, dona sa bona nit an aquella senyora, demanantli abans si volia res pus d'ella. Sa senyora li diu que no, i Na Francineta ¡per amunt per aquella escaleta! fins que torna esser dins sa cuyna de ca-seua. Torna tapar es forat de s'escaleta ab aquella ratjola verda, de manera que no's conequés que l'haguessen alsada, i llavo trenca sa vellaneta.

I heu de creure i pensar que dins aquella vellaneta hi va haver un vestit de vellut vert, sa cosa més garrida que vos pogueu imaginar, ab un coliar de topacis i unes brasseroles totes d'or clavetajades d'amatistes, i llavo una cadira de mans tota de plata ab sis criats vestits tots de seda groga per durla.

I ¿que fa Na Francineta? Se posa aquell vestit de vallut vert i aquell coliar de topacis aquelles brasseroles clavetajades d'amatistes, s'asseu an aquella cadira, i es sis criats ja li diuen:

—Senyoreta, aont vol que la duquem?

—Aont? diu ella. ¡A ca'l Rey! ¡an es ball que s'hi fa anit!

I aquells sis criats ja alsen en pes aquella cadira, i ja son partits cap a Ca'l Rey. S'hi aturen an es portal, Na Francineta bota, i, per amunt pe's escala principal com una titina!

Entrar ella dins sa sala des ball, i romandre tothom ab un peu alt d'embadalits de veurela tan garrida i tan gayarda, va esser tot u. I allá tothom mira qui mira aquella gran polisseta de Na Francineta, que vos assegure que 'n feya de mirera!

Ja hu crec que'l Rey tot d'una volgué ballar ab ella, i tots ets altres senyors fadrins que hi havia que també, fort i no't mogues, e-hi volien ballar; pero ¿que me'n direu? Ell encara no's va esser deixada de ballar ab el Rey, com pega fua cap an es portal pren escala i per avall com un estel! Pega bot demunt sa cadira de mans, i crit an es sis criats:

—¡A ca-nostra manca gent!

Es sis criats agafen sa cadira, i de quatre cap a ca-Na Francineta! La deixen dins sa cuyna, dientli:

—Senyoreta ¿vol res pus de noltros?

—No, bona gent, diu ella.

—Idò, bona nit tengal diuen ells, i desapareixen ab sa cadira de plata i ab so vestit de vellut vert, es coliar de perles i diamants i ses brasseroles d'or clavetajades d'amatistes.

Ja hu crec que lo endemá no's parlava d'altra cosa en tota la Ciutat més que d'aquella fadrineta des vestit de vellut vert, es coliar de topacis i ses brasseroles d'or clavetajades d'amatistes, que negú havia sabut d'ont sortia, que'l Rey tot d'una havia volgut ballar ab ella, i hi volien ballar també tots etsaltres senyors fadrins, pero no hi

havién pogut arribar, perque ella era fuyta com la bala, i negú sabia per ont havia pres.

Tothom en tenia mal de ventre de qui poria esser aquella pitxorina; pero encara ses que'n tenien més eren Na Biatriu i Na Florentina, que tot lo sant dia no parlaren d'altra cosa. I poreu fer contes quines riayes no hi havia de fer Na Francineta com les sentia; pero ben alerta a fer res coneixedor!

—¿Que me'n direu? Ell com Na Francineta hagué escurat, guayta pe'sa finestra que becava dins es jardí de ca'l Rey, i hi afina la Reyna veyá, que li diu:

—Francineta, ¿vols una taronjeta? Si que'n vols! ¡Ventassí una!

Le hi tira, Na Francineta l'engospa; pero encara no la tengué dins sa má, com «zas!» le hi torna tirar a la Reyna veyá, la fer an es cap, i la Reyna «tutum!» cau estesa allá meteix.

¡O quin retgiró que se'n du Na Francineta! Lo primer que fa, es tancar aquella finestra per que no la hi poguessen inculpar. I la tengué tancada tot losant dia, i no s'ho poria treure des cap.

—¡Vaja quina passada! deya ella, ¡Ja hu seré venturosa si avuy tampoc m'hi afinen! ¡No sé ab-e quin sant vaig tenir bo ahir que no m'hi afinaren! ¡Animetes santes del Pargatori que no m'hi afinin avuy tampoc! ¡Amèn que no m'hi afinin! ¡Justament aquella senyora de dins aquella cambra d'aillá endins haverme hagut de comanar que, si'm donen res, e hu he de tirar pe'sa cara des qui m'ho don! ¡Ja tenen també ses seues coses aqueixes senyores! ¡Venturós des qui no les ha d'anar derrera! ¡Pero jo així meteix m'hi camp bé! ¡Com hauria pogut anar an es ball de ca'l Rey aqueys dos vespres, si no fos estat per aquella senyora d'aquella cambra d'allá endins? Sobre tot ¡Deu fassa que'n surta escápola tamavuy d'haver deixada ¡estesa en-terra la Reyna veyá! Amèn!

(seguirà)

JORDI DES RECÓ.

Una obra de Deu

E-hu es sens dupte sa *Lliga Nacional de Defensa des Clero* que s'es constituída a Madrit i estesa per gran part d'Espanya per defensar ses persones esglesiasiques de ses infames i calumnies d'ets anticlericals, que ab una desvergonya may vista se dediquen a s'obra infernal de mentir i calumniar es Clero. Aqueixa *Lliga* ha comensat a publicar una revista *Unión y Caridad*, i mos n'ha enviat un nombre, es 4, que li agram i qu'és ben curiós i interessant de lletgir. S'objecte d'aqueixe *Lliga* es defensar qualsevol persona esglesiasica de ses calumnies d'ets anticlericals, i defensarles davant ses Autoritats Governatives, davant es Tribunals, aont se vuya sia, i tot aixó de franc. La *Lliga* admet donatius, lo que tenguen es feels voluntat de donar cada més, cad'any, etc. Aqueixa *Lliga* té's seu *domicili social* a—Echegaray, 24, 2^a—Madrid.—Se veu a la lleço qu'aqueixa *Lliga* es un'obra de Deu; i per lo meteix tots es catòlics estan an es cas de ferli costat. Noltros mos hi oferim ab cos i cordes, ab tota l'ànima.

Après pe'sa trompa

Pareix que ja'n fa a la vela s'escola layca des republicanetxos de Sóller. Es seu mestre se portava tan... *polít*, que havent sabut que's qui'l pagaven, n'estaven tan contents, que'l volien tirar an es carrer per que no los comprometés pus ab ses seues... *valenties*, ell meteix buydá, abans que no l'engiggassen. Llavo en cercaren un altre de Mestre, que comensá, i saberen es qui comanden de s'escola, que feya resar an ets al'lots es *Pare-nostro*.

Li varen dir qu'aixó no's poria fer, i ell acabá per anarse'n. Ara en cerquen un altre, i no'n troben cap, gracies a Deu. Sembla que'n volen dur un de Barcelona, *tayat* segons es cor... d'En Barrufet. A l'hora d'ara ja només tenen una vintena d'al'lots.

—E-hu veys jo republicanetxos de Sóller! com Sóller no está per vltros ni pe'ses *escoles layques*, senzillament perque son *escoles del dimoni*? Pero vltros, tudosses com sou, «tretze en son entrades, tretze n'han d'eixir!